

українського масовоінформаційного дискурсу): автореф. дис. на здобуття наук ступеня д-ра філол. наук: 10.01.08 / К.С. Серажим; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Ін-т журналістики. – К., 2003. – 32 с.

3. Чижевская Е.Е. Преломление европейской и американской традиции в практике критического дискурс-анализа [Електронний ресурс] / Е.Е. Чижевская // RESPECTUS PHILOLOGICUS. – 2003. – № 4(9). – Режим доступу: <http://filologija.vukhf.lt/4-9/doc/Cizevskaja.doc>

4. Яковлев Д.В. Рациональний вибір політичних акторів як фундаментальна умова переходу до демократії / Д.В. Яковлев // Актуальні проблеми політики. – 2012. – вип. 47. – с. 28 – 35.

Воробйов В.А.

*бакалавр політології, студент магістратури
факультету психології, політології та соціології
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЇ У ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Політичний процес інтерпретують як відносини між інститутами влади, їх вплив на суспільство та політичну діяльність спільнот, груп та індивідів. Політичний процес включає технології боротьби за владу та технології її реалізації, які використовуються індивідуальними та колективними акторами (партії, фракції, інституції) та події та явища, що не контролюються політиками (не спричиняються ними), але мають політичний зміст та значення.

Роль комунікації у політичному процесі визначається у залежності від того, як ми розуміємо сутність та рушійні сили політичного процесу. Відповідно до класичної філософської та політичної традиції, в основі політичного процесу знаходиться сила та прагнення до панування. Така позиція представлена у творах Н. Макіавеллі, Т. Гоббса, К. Маркса, М. Вебера, М. Фуко, ін. Тут комунікація, хоча й не виключається повністю з політичного процесу (достатньо згадати раціонально-легальний тип панування у М. Вебера, який потребує спілкування політиків та згоди суспільства) але пріоритетною все ж залишається увага до співвідношення

сил та здатності примусити індивідів та групи до певних дій, навіть попри їх бажання.

Інша традиція, джерела якої можна побачити ще у творах Аристотеля (як відомо, він визначав політику як особливий тип спілкування щодо спільного блага), навпаки, зосереджується на комунікації, як основі політичного процесу, визначає необхідність діалогу між владою та суспільством задля забезпечення легітимності політичних діячів та інститутів. У цій традиції слід відзначити Ю. Габермаса, який увів термін «комунікативна раціональність» [1] та Н. Лумана, який вважав, що «комунікувати може лише комунікація» [2].

У сучасних умовах відбувається швидке розповсюдження новітніх технологій поширення інформації та комунікативних технологій у політичному просторі. Визначальною стає роль комунікації у виборчому процесі, а вибір громадян на дільниці сприймається як відповідь на інформацію, що надходить від кандидатів. У процесі політичного адміністрування комунікація забезпечує ефективну вертикальну та горизонтальну взаємодію. Без комунікації неможливо забезпечити вплив соціальних груп та суспільства у цілому на формування політичного порядку денного, визначення мети політичного процесу, завдань окремих інститутів та акторів, контроль над діями влади.

Політичні комунікації відіграють важливу роль у всіх компонентах політичного процесу. По-перше, вони сприяють розрізненню легітимних та нелегітимних політичних дій в очах населення, за результатами такого розрізнення формуються/трансформуються справжні демократичні політичні інститути. По-друге, комунікація створює особливий простір розробки, прийняття та реалізації політичних рішень та здійснення політичного вибору, в основі яких – відкритість, і, через це, забезпечує ефективний контроль суспільства над діями влади. По-третє, визначальною є комунікація на етапі презентації у публічному просторі інтересів широких суспільних груп, встановлення постійного інформаційного зв'язку між громадянами та політиками.

За такого розуміння раціонально аргументована комунікація, вироблення традиції відкритого політичного дискурсу стають необхідними для позитивної динаміки політичного процесу. Сьогодні важко не погодитись з тим, що політична взаємодія розгортається в комунікативному просторі, який має власну структуру та правила.

Комунікація виконує важливі функції у політичному процесі. Зокрема, комунікація забезпечує інтеграцію та диференціацію індивідуальних та колективних політичних акторів, сприяє досягненню консенсусу, створює рух політичної інформації та її інтерпретацій.

«Темний бік» комунікації у політичному процесі також присутній: це і маніпуляції свідомістю та громадською думкою, утворення псевдо-подій, і, головне, перетворення політичного процесу на медіа-процес, так звана «медіатизація» політики. Розвиток комунікативних технологій зосереджує просто небачену владу в руках власників мас-медіа, які прямо зацікавлені у віртуалізації політичного процесу, створенні штучного порядку денного («гіперреальності»), і, як наслідок, підпорядкуванні політичного процесу правилам медіа-процесу та таким критеріям як формат та рейтинг.

Комунікація утворює нові виклики демократії як у глобальному контексті, так і процесам демократизації політичного процесу в Україні. Процес медіатизації у політичному та соціальному просторі спричиняє появу феноменів «віртуальної реальності», «реальної віртуальності», «віртуальної демократії» та «драматургії віртуальної політики» [3, с. 12].

Таким чином, у сучасному суспільстві комунікація впливає, часто визначальним чином, на характер та напрями політичного процесу. Потужність інформаційних техно-телемедіумів може визначати темп розвитку політичного процесу. Відбувається активізація інформаційних потоків, а одним із викликів позитивній динаміці політичного процесу стає «інформаційний шок», який переживає українське суспільство.

Література

1. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості : дослідження категорії «громадянське суспільство» / Габермас Ю. – Львів : Літопис, 2000. – 320 с.
2. Луман Н. Власть / Луман Н. – Праксис, 2001. – 256 с.
3. Яковлев Д. В. Політична інтеракція у сучасній Україні: особливості та складові : автореф. дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02 / Д. В. Яковлев; наук. консультант С. М. Наумкіна; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». – Одеса, 2009. – 30 с.